

Samen leven en leren binnen de Buitenkans

Anti pest protocol

Inleiding

Binnen Basisschool de Buitenkans willen we de kinderen een veilig klimaat bieden, waar de kinderen met elkaar omgaan op een respectvolle manier. Ieder individu is onderdeel van een groter geheel, de groep en de samenleving. We richten ons erop dat kinderen samen leven en op school leren omgaan met elkaar. Samen met de kinderen worden vanuit onze uitgangspunten de regels vormgegeven. In de kring hebben we het er samen over 'wat is grensoverschrijdend gedrag' 'wat zijn grenzen' 'hoe spreken we elkaar aan op ongewenst gedrag' 'hoe zorgen we samen voor gewenst gedrag'.

Veilig pedagogisch klimaat werkt door, ook in het team werken we aan een veilig klimaat vanuit dezelfde uitgangspunten als in dit document wordt beschreven. Deze handreiking is geschreven voor de gehele Buitenkans, zowel de basisschool als de verlengde schooldag (BSO).

Over leren samenleven zijn de volgende vier door de overheid gestelde kerndoelen primair onderwijs van toepassing:

- 34: Leerlingen leren zorg te dragen voor de psychische gezondheid van henzelf en anderen.
- 35: Leerlingen leren zich redzaam te gedragen in sociaal opzicht.
- 37: Leerlingen leren zich te gedragen vanuit respect voor algemeen aanvaarde waarden en normen.
- 38: Leerlingen leren respectvol om te gaan met verschillen in opvattingen van mensen.

Als school hebben we de taak om samen met de kinderen te werken aan deze doelen en we vinden dat ze net zo belangrijk zijn als de doelen voor taal, rekenen etc. Wanneer er te weinig aandacht wordt besteed aan de sociale ontwikkeling, kan het zich uiten in ongewenst gedraging: kinderen zorgen niet goed voor elkaar, sluiten elkaar uit, vormen kliekjes, zitten ongevraagd aan elkaars spullen, zitten aan elkaar op een manier die niet gewenst is, bijten, schoppen of slaan en pesten. Dit gedrag is niet uniek maar wel ongewenst en kan grote gevolgen hebben. Het genoemde gedrag komt voort uit onvoldoende beheersing van bovengenoemde kerndoelen. De gepeste is wellicht niet redzaam genoeg (35), de pester schaadt de zorg voor de psychische (en soms lichamelijke) gezondheid van de ander (34), kan niet omgaan met verschillen in opvattingen (38) en overtreedt de algemeen aanvaarde waarden en normen (van in- en uitsluiting bijvoorbeeld, 37). We zijn ons hier als school bewust van en zien het als onze taak om kinderen wegwijs te maken in het samen leven. Daarvoor is deze handreiking 'Samen leven en leren binnen de Buitenkans'.

Deze handreiking heeft als doel: "Alle kinderen moeten zich in hun basisschoolperiode veilig voelen, zodat zij zich optimaal kunnen ontwikkelen". Door regels en afspraken zichtbaar te maken kunnen kinderen en volwassenen, als er zich ongewenste situaties voordoen, elkaar aanspreken op deze regels en afspraken. Dat vraagt wel, dat wij kinderen leren zich assertief op te stellen. Door elkaar te steunen en wederzijds respect te tonen stellen we alle kinderen in de gelegenheid om met veel plezier naar school te gaan. Begeleiders en ouders uit de medezeggenschapsraad onderschrijven gezamenlijk deze handreiking.

Inhoudsopgave

Inleiding.....	2
Inhoudsopgave.....	3
Kernwaarden en uitgangspunten van de Buitenkans.....	4
Begripsbepalingen	6
Hoe werken we aan een veilig pedagogisch klimaat (preventie).....	6
Communicatie en samen	11
Vormen van pesten en rollen	11
Signalen voor een peestsituatie.....	15
De werkwijze die wij hanteren wanneer er peestsignalen zijn (stappenplan).....	17
Werken indien nodig samen met.....	21
Klachtenregeling	21
Verslaglegging	21
Monitoren	21
Vaststelling.....	22

Kernwaarden en uitgangspunten van de Buitenkans

Wij willen een plek creëren voor de kinderen, waar iedereen zich veilig voelt. Wij stimuleren positief gedrag en het omgaan met elkaar. We besteden veel aandacht in de groepen aan de kernwaarden van de Buitenkans; openheid, vertrouwen, verbondenheid, vriendschap, plezier & geluk, respect, verantwoordelijkheid en onderzoek. We leren de kinderen elkaar aan te spreken op gedrag wat ze niet prettig vinden. Hierdoor leren ze opkomen voor zichzelf en anderen.

De kernwaarden zijn aan de hand van de volgende uitgangspunten beschreven:

Openheid

We streven ernaar om met iedereen (groot en klein) open en eerlijk om te gaan.

We proberen openheid te creëren door het gesprek aan te gaan met de kinderen, ouders en collega's. Tijdens de dagelijkse overdracht is er tijd om mondeling de bijzonderheden en informatie over het kind uit te wisselen. Er wordt in openheid duidelijk aangegeven waar de grenzen liggen, de kinderen worden hier op een transparante manier bewust van gemaakt.

Vertrouwen

Wij vertrouwen erop dat onze kinderen competent zijn en we geven ze de ruimte om zich op alle gebieden vrij kunnen ontwikkelen.

Vertrouwen in jezelf en vertrouwen in elkaar vinden we belangrijk. Wij willen de kinderen zelfvertrouwen meegeven, ze laten ervaren dat ze competent zijn. We willen de competentie van de kinderen bevorderen door ze te stimuleren en begeleiden in hun eigen handelen. Wanneer een kind hulp vraagt, wordt er eerst gekeken of er een ander kind kan helpen voor dat de volwassene hulp biedt. Hierdoor leert het kind hulp vragen aan leeftijdsgenootjes. Zo leren de kinderen op zichzelf te vertrouwen en zelf keuzes te maken.

Verbondenheid

Wij werken actief aan verbondenheid en hebben veel aandacht voor vriendschappen, warmte en liefde.

We vinden het belangrijk om ons verbonden te voelen met elkaar en om betrokken te zijn bij de kinderen, ouders en collega's, bij jezelf en de omgeving. We willen kinderen, ouders en begeleiding laten ervaren dat ze echt gezien worden door ze te betrekken bij De Buitenkans.

Plezier en geluk

Plezier hebben in wat je doet, het fijn, leuk en naar je zin hebben en je goed voelen.

Door het aansluiten bij de belevingswereld van de kinderen hopen we op een hoog niveau van welbevinden. Als kinderen een hoog welbevinden hebben, kunnen ze zich optimaal ontwikkelen. Wanneer een kind niet lekker in zijn vel zit en geen plezier heeft in wat hij of zijn doet, proberen we aan te sluiten bij de behoefte van het kind. Negatieve ervaringen en emoties als boosheid, verdriet en angst zijn tevens belangrijk en maken onderdeel uit van het leven. De kinderen krijgen de ruimte om alles wat ze voelen te mogen uiten, begeleiders ondersteunen de kinderen hierbij door woorden aan de emotie of het gevoel te geven wanneer kinderen dit zelf nog niet kunnen. Een sfeer van veiligheid en geborgenheid is de voorwaarde voor kinderen om zich te kunnen ontwikkelen en om de wereld te kunnen ontdekken.

Respect

Respect voor jezelf, voor anderen en voor je omgeving, de ruimte krijgen om jezelf te zijn en anderen de ruimte geven om zichzelf te kunnen zijn.

Waarbij wij ons afvragen wat breng ik met deze handeling/woorden teweeg, wat ontstaat er wanneer ik iets uitvoer? Hierdoor ontstaat er bij de kinderen een natuurlijke grens om een weloverwogen respectvolle keuze te maken in hun handelen.

Onze begeleiders hebben ook voor de eigen, unieke wijze waar een kind zich ontwikkelt en respecteren hem

hierin. Het gaat er niet om wat een kind nog niet is en nog niet kan, maar wat een kind al wel is en al wel kan. Door op deze manier naar een kind te kijken voelt het zich gewaardeerd en gerespecteerd en groeit zijn zelfvertrouwen. Het zorgt ervoor dat ieder kind competent kan zijn en zich competent kan voelen. Respect voor jezelf, de ander en de omgeving betekend bijvoorbeeld ook het opruimen van speelgoed, niet rennen binnen, je doet een ander niet pijn etc.

Verantwoordelijkheid

Ieder individu is verantwoordelijk voor zijn eigen handelen, samen zijn we verantwoordelijk voor de Buitenkans.

We stimuleren dat kinderen zelf verantwoordelijkheid nemen en hun eigen keuzes maken. Verantwoordelijk voelen voor jezelf en voor anderen, voor je omgeving en alles wat zich daarin bevindt. Dat betekent goed op jezelf, op anderen en op alles in je omgeving passen. We zorgen ervoor dat er gewoontes ontstaan bij kinderen en in de groep. Dit doen we door zoveel mogelijk consequent te handelen en handelingen te herhalen. Hierdoor ontstaan gewoontes die aansluiten bij de kernwaarden. Kinderen nemen van nature de verantwoordelijkheid om anderen aan te spreken, wanneer er wat afwijkt van de gewoontes.

Onderzoek

Onderzoek ontstaat vanuit verwondering, iets waar je nieuwsgierig naar bent of iets wat je raakt en verder wilt onderzoeken.

We willen kinderen de ruimte geven door onderzoeksthema's, materialen en activiteiten aan te bieden die onderzoek uitlokken. Hierdoor proberen we verwondering teweeg te brengen van waaruit kinderen kunnen leren.

Begripsbepalingen

In dit hoofdstuk wordt stil gestaan bij wat binnen de Buitenkans verstaan wordt met bepaalde termen gericht op ongewenst gedrag:

Plagen

Je kunt van plagen spreken, als beide partijen even sterk zijn en er niet echt gesproken kan worden van een slachtoffer en een dader. Plagen zie je vaak bij mensen die elkaar wel mogen. Het kan een steekspel met woorden zijn, of elkaar voor de gek houden. De plager heeft niet de intentie om de geplaagde te beschadigen. (Echte) humor staat hierbij centraal.

Conflict/ruzie

Ruzie maken wordt door kinderen en ouders nog wel eens benoemd als pesten. Hoewel een ruzie geen pesten is, kan een niet goed opgeloste ruzie soms wel tot pesten leiden. Een ruzie is een conflict tussen mensen over een behoefte of over of iets rechtvaardig is.

Pesten

Pesten is (psychisch of lichamelijk) systematisch geweld of grensoverschrijdend gedrag van een kind of een groep kinderen ten opzichte van één of meer kind(eren). Dit kan zowel in het echte leven (iemand belachelijk maken, spullen afpakken, slaan of schoppen etc.) als digitaal (via telefoon, internet, social media etc.). Bij pesten gaat het om verschillende rollen; de pester, de gepeste, de meelopers en de andere kinderen. De pester daagt uit, pest, zoekt ruzie, speelt de baas. De gepeste is niet in staat daadwerkelijk actie te ondernemen tegen de pester waardoor ruimte is voor de pester om ongewenst gedrag te blijven vertonen. De meeloper voedt de situatie door bijvoorbeeld te lachen, de meeloper is niet de initiator maar doet mee met de pester (of in opdracht van de pester). De andere kinderen staan buiten de specifieke pestsituatie. In het hoofdstuk 'Rollen' wordt dit verder uitgewerkt.

Plagen wordt pesten

Plagen wordt pesten als de geplaagde aangeeft een bepaalde actie of woorden onprettig te vinden en de plager toch doorgaat of het ongewenste gedrag later herhaalt.

Grensoverschrijdend gedrag

Onder grensoverschrijdend gedrag verstaan we ongewenst sociaal gedrag. Grensoverschrijdend gedrag hoeft niet gericht te zijn op een kind of een of meerdere kinderen. Waar de grens ligt, wordt bepaald vanuit een kind, begeleider of in de groep. Als basis van de grenzen worden de kernwaarden gebruikt die eerder beschreven zijn.

Conflictbemiddeling

In deze handreiking wordt gesproken over conflictbemiddeling. Conflictbemiddeling bestaat uit vaste stappen welke worden uitgewerkt in het hoofdstuk 'hoe werken we aan een veilig pedagogisch klimaat'. Met conflictbemiddeling willen we de bovengenoemde situaties bespreekbaar maken. We begeleiden de kinderen in hun competentie om zelf conflicten op te kunnen lossen. Met als doel dat er een veilig klimaat wordt gecreëerd waarbij iedereen zich gezien en gehoord voelt en mag zijn wie hij of zij is.

Hoe werken we aan een veilig pedagogisch klimaat (preventie)

De aanpak van de Buitenkans is in eerste instantie gericht op het voorkomen van grensoverschrijdend gedrag. Hiervoor zijn de kernwaarden opgesteld (zie hoofdstuk kernwaarden). De kernwaarden zijn de

kaders van hoe er met elkaar en de omgeving van de school wordt omgegaan. Wanneer er binnen de kernwaarden gehandeld wordt, zorgt dit voor een veilig pedagogisch klimaat.

We begeleiden de kinderen in het handelen vanuit de kernwaarden. Ook stimuleren de begeleiders de kinderen om andere kinderen aan te spreken op gedrag wat niet aansluit bij de kernwaarden. Jaarlijks heeft het team één van de kernwaarden als focus om aan te werken met de kinderen en met elkaar. Dit zorgt voor een blijvende verdieping en evaluatie van de kernwaarden en de inhoud van deze kernwaarden.

DE DRIE PEDAGOGEN

Vanuit de pedagogiek van Reggio Emilia werken we met 'de drie pedagogen'. We gaan ervan uit dat kinderen leren van elkaar de volwassene als begeleider en de groepsruimte als pedagoog.

Kinderen leren het meest van elkaar. We vinden het daarom belangrijk dat kinderen hun behoefte mogen uitspreken naar andere kinderen en begeleiders. Ook vragen we van de kinderen dat ze anderen wijzen op ongewenst gedrag, dat ze voor elkaar opkomen en benoemen en laten zien hoe we vanuit de kernwaarden werken en handelen binnen de Buitenkans.

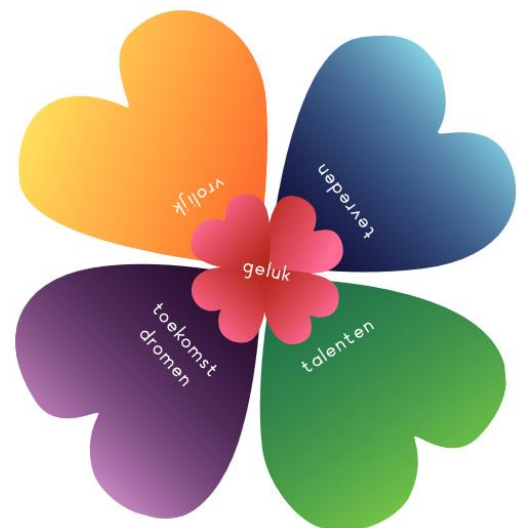
We zien iedere volwassene in de school als begeleider. Iedereen (ook alle begeleiders) wordt met de voornaam aangesproken. Hiermee voorkomen we onderscheid of hiërarchie tussen personen. Waar we in deze handreiking spreken over begeleiders worden alle volwassenen in de school bedoeld. Alle begeleiders zijn verantwoordelijk voor alle kinderen. Wanneer er ongewenst gedrag gesignaleerd wordt, zal iedere begeleider actie ondernemen.

We willen dat de school een veilige plek is voor alle kinderen. De groepsruimte zien we als een huiskamer die zo is ingericht dat het aansluit bij de behoeften van de groep kinderen. We zien de omgeving als pedagoog, de omgeving die de kinderen uitdaagt tot leren, delen en inspireren, maar ook ruimte biedt om je terug te kunnen trekken wanneer daar de behoefte ligt.

GELUKSKLAVER

We vinden het belangrijk dat kinderen (en begeleiders) gelukkig zijn. Dat de school een fijne, veilige plek is en dat kinderen zich thuis voelen. Wanneer kinderen lekker in hun vel zitten (hun welbevinden hoog is) kunnen ze beter leren (vanuit hoge betrokkenheid).

Daarom besteden we regelmatig aandacht aan de geluuksklaver. De geluuksklaver biedt houvast bij het werken aan het volgende doel met bijbehorende subdoelen.

Het vergroten van het subjectief welbevinden van de kinderen en de begeleiders. Het ervaren van en inzicht hebben in plezier en geluk van jezelf en een ander en de mate waarin je hier zelf invloed op hebt.

- Werken aan het vergroten van het zelfbeeld;
 - o weten wie je bent, waar je gelukkig van wordt;
 - o weten zijn wat geluk voor je betekent;
 - o weten wat je persoonlijke talenten zijn;
 - o weten wat je persoonlijke toekomstdroom is;

- ervaren dat je gedachten en gedrag kunt ombuigen en dit toepassen.
- Werken aan een veilig pedagogisch klimaat binnen de school
 - weten hoe je dankbaarheid kan uiteten;
 - ervaren dat je geluksgevoel groter wordt, wanneer je iets aardigs voor een ander doet en dit toepassen;
 - ervaren dat iedereen verantwoordelijk is voor zijn eigen geluk en dat je samen verantwoordelijk bent voor het handelen vanuit de kernwaarden;
 - uitspreken van wat je denkt en voelt met respect voor wat de ander denkt en voelt.

De geluysklaver bestaat uit vijf thema's (geluk, vrolijk, tevreden, talenten en toekomstdromen). Er zit een opbouw in deze thema's en volgen elkaar op. Ieder thema bestaat uit diverse onderwerpen die aansluiten bij bovenstaande doelen. De inhoud van de geluysklaver wordt samengesteld vanuit diverse methodes als bron. Bijvoorbeeld: de geluyskoffer, de gelukkige klas, pedagogisch tact, leefstijl, rots en water, vijf sporen aanpak, de gouden weken etc.

Om tastbaar te maken waar kinderen gelukkig van worden, heeft ieder kind een geluksbewaarobject. Ieder kind heeft een eigen verzamelplek voor voorwerpen waar hij gelukkig van wordt. Dit kan de eigendomslade zijn van het kind, maar het kan ook een doosje, zakje of bakje zijn. Dit kan per groep en kind verschillen. Dit geluksbewaarobject kan het kind aanvullen met nieuwe voorwerpen, maar ook pakken om weer gelukkig te worden wanneer het zich (even) niet gelukkig voelt.

MENTOR

Binnen de Buitenkans werken we met mentoren. De mentor met pedagogische achtergrond is onderdeel van een groep kinderen, De focus van de mentor is het welbevinden en de betrokkenheid van de mentorkinderen. Het is belangrijk dat de mentor deze kinderen echt kent. Daarom blijft de mentor gedurende de hele schoolperiode bij de groep. De mentor kan hierdoor snel signaleren wanneer kinderen afwijkend gedrag vertonen en hierop inspelen.

ANTI PEST COORDINATOR

Binnen de Buitenkans is de pedagoog opgeleid als 'anti pest coördinator'. Naast de rol als intern begeleider is dit één van de aandachtsgebieden.

De antipestcoördinator heeft de volgende verantwoordelijkheden

- Vertrouwenspersoon voor de kinderen
- Antipestbeleid
 - o Wettelijke eisen bewaken
 - o Beleid actualiseren en monitoren
- Begeleiders ondersteunen
 - o Informatie verschaffen
 - o Adviseren
 - o Eventueel in gesprek met ouders
- Bewaken van het pedagogisch klimaat
 - o Zorg dragen voor preventie

Op de Buitenkans adviseren wij kinderen en ouders als eerste contact op te nemen met één van de begeleiders van de groep wanneer het gaat over pesten. Aangezien de vaste begeleider het kind elke dag ziet en het kind en de situaties het beste kent. Wanneer de situatie daar om vraagt, is de antipestcoördinator beschikbaar als vertrouwenspersoon voor de kinderen.

CONFLICTBEMIDDELING

Bij onenigheden of conflicten tussen de kinderen stappen de begeleiders in de rol van bemiddelaar maar nooit als scheidsrechter. Hierdoor ontwikkelen de kinderen sociale vaardigheden en competenties die ze nodig hebben om zelf en met elkaar conflicten op te lossen. Met als doel dat er een veilig klimaat wordt gecreëerd waarbij iedereen zich gezien en gehoord voelt en mag zijn wie hij of zij is.

De stappen die we bij conflictbemiddeling toepassen zijn:

1. Wat is er gebeurd? (ieder betrokken individu verhaal laten doen);
2. Welk gevoel leverde dat bij beiden op?
3. Wat is de behoefte nu? (Voor beide betrokkenen);
4. Oplossingen en afspraken maken die voor beiden zinvol en aanvaardbaar zijn;
5. Evaluatiemoment afspreken, als dat nodig is.

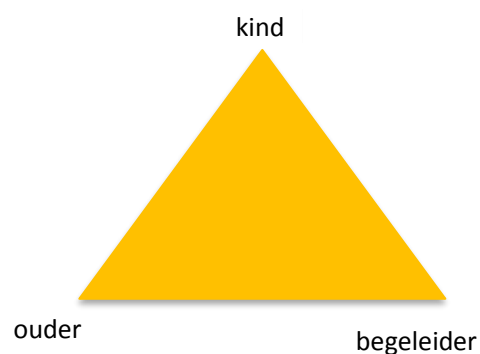
Begeleiders observeren de kinderen gedurende de dag. Doordat de begeleiders de kinderen kennen, kunnen ze inschatten wanneer ze wel of (nog) niet ingrijpen bij een conflict. Ze maken de inschatting, in hoeverre zijn de kinderen in staat het zelf op te lossen en waar is begeleiding nodig. De begeleider houdt er zicht op of het conflict wordt opgelost.

De begeleider bewaakt de veiligheid wanneer het gaat om grensoverschrijdend gedrag, of systematische conflicten van een kind of een groep kinderen ten opzichte van één of meer kind(eren), dan wordt door de begeleider met de kinderen in gesprek gegaan over dit gedrag, de begeleider stuurt erop aan dat de kinderen zich bewust worden dat het gedrag niet acceptabel is binnen de Buitenkans. Daarna houdt de begeleider dit gedrag extra in de gaten. Eventuele verdere stappen worden beschreven in het hoofdstuk 'werkwijze'.

OUDERBETROKKENHEID

We vinden het van belang dat ouders betrokken zijn. Daarom maken we actief gebruik van de 'pedagogische driehoek' (kind, begeleider, ouder).

Ouders kiezen bewust voor onze school voor hun kind(eren). Voor plaatsing hebben de ouders een gesprek op school over normen en waarden en de visie van de Buitenkans. We verwachten van ouders die voor de Buitenkans kiezen, dat ze onze werkwijze ondersteunen. Wanneer na dit gesprek blijkt dat de visie en kernwaarden van ouders en de Buitenkans te verschillend en onoverbrugbaar door ouders zijn, wordt verzocht een andere school te zoeken. Op deze manier houden we onder andere het pedagogisch klimaat in evenwicht.

Communicatie en samen

We maken actief gebruik van de pedagogische driehoek. In dit hoofdstuk wordt verder ingegaan op de samenwerking tussen alle partijen. Onze kernwaarden en uitgangspunten zijn hierin een basis in de communicatie met elkaar.

De antipestcoördinator is wettelijk gezien het aanspreekpunt. Op de Buitenkans adviseren wij kinderen en ouders als eerste contact op te nemen met één van de begeleiders van de groep. Aangezien de vaste begeleider het kind elke dag ziet en het kind en de situaties het beste kent. Wanneer de situatie daar om vraagt, is de antipestcoördinator beschikbaar als vertrouwenspersoon voor de kinderen.

Wat je mag verwachten van de begeleiders op onze school?

Je mag verwachten dat de begeleiders binnen de school respectvol omgaan met je kind en met ouders. Je mag verwachten dat de begeleiders onderling respectvol met elkaar omgaan. Zij zijn zich bewust van het gezegde: "een goed voorbeeld doet goed volgen." Het voorbeeldgedrag van de begeleider nodigt kinderen uit om over te stappen naar de wereld van wederzijds respect. Doet zich een probleem voor op school, dan mag je van de begeleiders verwachten dat zij daarmee oplossingsgericht aan de slag gaan.

Wanneer er een pestsignaal binnenkomt bij een begeleider dan handelt deze volgens het stappenplan wat verderop uitgewerkt wordt.

Wat wordt van een ouder verwacht?

Als het gaat om het signaleren van ongewenst gedrag bij je eigen kind of het kind van een ander, dan verwachten we dat ouders zich houden aan de volgende afspraken.

- Ouders handelen vanuit de uitgangspunten en kernwaarden van de Buitenkans.
- Je spreekt in het bijzijn van je kind niet negatief over andermans kind of opvoeding.
- Je spreekt met respect over de begeleider.
- We verwachten dat alle volwassenen zorgdragen over het signaleren van pestgedrag. Wanneer er pestgedrag gezien wordt bij je kind, of andermans kind, dan ga je hierover in gesprek met de begeleider van de groep.

Wat wordt er van de kinderen verwacht?

Wij verwachten van kinderen dat ze handelen vanuit de uitgangspunten en kernwaarden van de Buitenkans. Ook zijn wij ervan overtuigd dat kinderen competent zijn om zelf een conflict op te lossen. Wanneer dit niet lukt, kan het kind hulp vragen van een begeleider in de rol van mediator. Wanneer een kind pestgedrag ervaart of ziet, is het belangrijk dat ze dit delen met één van de begeleiders of ouder(s). Wanneer de situatie daar om vraagt, is de antipestcoördinator beschikbaar als vertrouwenspersoon voor de kinderen.

Wat verwachten we van de antipestcoördinator in de rol van vertrouwenspersoon?

Wanneer de situatie daar om vraagt, is de antipestcoördinator beschikbaar als vertrouwenspersoon voor de kinderen. De vertrouwenspersoon staat open voor het verhaal van het kind, heeft een preventieve functie en garandeert vertrouwelijkheid. Ook heeft de vertrouwenspersoon een handelingsplicht als het gaat om pestgedrag. De vertrouwenspersoon zal in overleg met het kind bepalen wat de volgende stap zal zijn.

Vormen van pesten en rollen

Pesten is (psychisch of lichamelijk) systematisch geweld van een kind of een groep kinderen ten opzichte van één of meer kind(eren). Dit kan zowel in het echte leven (iemand belachelijk maken, spullen afpakken, slaan of schoppen etc.) als digitaal (via telefoon, internet, social media etc.). Pesten is duidelijk bedoeld om een ander te kwetsen, het gebeurt herhaaldelijk en over een langere periode. Er is een duidelijk machtsverschil tussen de betrokkenen. Bij pesten gaat het om verschillende rollen; de pester, de gepeste, de meelopers en de

andere kinderen. De pester daagt uit, pest, zoekt ruzie, speelt de baas. De gepeste is niet in staat daadwerkelijk actie te ondernemen tegen de pester waardoor ruimte is voor de pester om ongewenst gedrag te blijven vertonen. De meeloper voedt de situatie door bijvoorbeeld te lachen, de meeloper is niet de initiator maar doet mee met de pester (of in opdracht van de pester). De andere kinderen staan buiten de specifieke peestsituatie. In dit hoofdstuk worden de vormen van pesten beschreven en de rollen verder uitgewerkt.

Vormen van pesten zijn:

- Buitengesloten worden
- Negeren
- Roddelen
- Belachelijk maken
- Uitlachen en schelden
- Spullen afpakken of kapot maken
- Achtervolgen en bedreigen
- Slaan, schoppen, duwen en porren
- Etc.

Vormen van digitaal pesten zijn:

- Anonieme berichten sturen via sms of Whatsapp/Ping
- Schelden, roddelen en bedreigen via computer of mobieltje
- Foto's van mobieltjes op internet plaatsen
- Privé-gegevens op een site plaatsen
- Wachtwoorden misbruiken
- Haat profielen aanmaken
- Etc.

Digitaal pesten

Het digitaal pesten gebeurt meestal in buitenschoolse situaties maar dit gaat vaak samen met pesten in de "echte wereld". Digitaal pesten is lastig te signaleren, hiervoor is samenwerking binnen de pedagogische driehoek ontzettend van belang. We stimuleren kinderen om met ouder(s) of begeleider(s) te bespreken wanneer digitaal pesten plaatsvindt.

Laat het kind weten dat het niet zijn schuld is en dat het altijd bij je terecht kan als er iets vervelends gebeurt.

Er is vaak een mogelijkheid om de persoon te blokkeren waardoor het kind gepest wordt.

Sommige kinderen vertellen niet dat ze gepest worden via internet, omdat ze bang zijn dat ze dan van hun ouders niet meer mogen internetten, maak het kind duidelijk dat dit niet zo is.

Bij digitaal pesten is het van belang om bewijsmateriaal te bewaren.

Bij vervelende YouTube filmpjes lees de tips op de politie site <http://www.vraaghetdepolitie.nl> Als je aangifte wilt doen, doe dan eerst aangifte, voordat je het filmpje (bewijsmateriaal) door YouTube laat verwijderen.

Ook bij het gebruik van digitale media wordt gehandeld vanuit de uitgangspunten en kernwaarden van de Buitenkans.

De rollen

Het gepeste kind

Sommige kinderen hebben een grotere kans om gepest te worden dan anderen. Dat kan komen door uiterlijke kenmerken maar het heeft vaker te maken met vertoond gedrag, de wijze waarop gevoelens worden beleefd en de manier waarop dat geuit wordt. Kinderen worden gepest in situaties, waarin pesters de kans krijgen om een slachtoffer te pakken te nemen. Er is dan al sprake van een onveilige situatie, waarbinnen een pester zich kan manifesteren en zich daarin ook nog verder kan ontwikkelen. Kinderen die gepest worden doen vaak andere dingen dan de meeste kinderen in hun omgeving. Ze spelen een ander instrument, doen aan een andere sport of zitten op een andere club. Ze zijn goed in vakgebieden of juist niet goed. Er zijn helaas aanleidingen genoeg om door anderen gepest te worden, mits de pesters daar de kans voor krijgen vanuit de situatie.

Veel kinderen die worden gepest hebben een beperkte weerbaarheid. Ze zijn niet in staat daadwerkelijk actie te ondernemen tegen de pesters en stralen dat dan ook uit naar de pesters. Vaak zijn ze angstig en onzeker in een groep, ze durven weinig of niets te zeggen, omdat ze bang zijn om uitgelachen te worden. Deze angst en onzekerheid worden verder versterkt door het ondervonden pestgedrag, waardoor het gepeste kind in een vicieuze cirkel komt waar het zonder hulp zeker niet uitkomt. Gepeste kinderen voelen zich vaak eenzaam, hebben in hun gepeste omgeving weinig tot geen vrienden om op terug te vallen en kunnen soms beter met volwassenen opschieten dan met andere kinderen.

De pesters

Pesters zien wij als kinderen die hun behoefte uiten op een ongewenste manier. Vaak gaat dit om behoeften als; gezien willen worden, angst om zelf gepest te worden, vanuit onzekerheid anderen naar beneden halen, etc. Het komt ook regelmatig voor dat een pester een kind is dat in een andere situatie zelf slachtoffer is of was. Om te voorkomen weer het mikpunt van pesten te worden, kan een kind zich bijvoorbeeld in een andere omgeving zich als pester opstellen en manifesteren. De pester zien we ook als slachtoffer en heeft hulp nodig.

Er is een duidelijk verschil tussen jongens en meisjes. Jongens pesten vaker fysiek of verbaal en meisjes sluiten vaker anderen buiten of roddelen. Kinderen die pesten zijn vaak fysiek of verbaal de sterksten uit de groep. Pesters kunnen in eerste indruk populair lijken in een groep, maar ze dwingen hun populariteit af bij andere kinderen.

Pesters kunnen feilloos in de gaten hebben welke kinderen gemakkelijk aan te pakken zijn en als ze zich al vergissen, gaan ze direct op zoek naar een volgend slachtoffer. De zwijgende meerderheid en potentiële meelopers krijgen een keuze om voor of tegen de pester te zijn. Pesters kunnen bewust regels overtreden en lijken niet gevoelig te zijn voor autoriteit, ze kunnen zichzelf sterk mondeling verantwoorden. Ze hebben vaak de vaardigheden ontwikkeld met hun daden weg te komen.

De meelopers en andere kinderen

Meelopers zijn kinderen die incidenteel meedoen met het pesten. Dit gebeurt meestal uit angst om zelf in de slachtofferrol terecht te komen, maar het kan ook zo zijn dat meelopers stoer gedrag wel interessant vinden en dat ze denken in populariteit mee te liften met de pester. Verder kunnen kinderen meelopen uit angst vrienden te verliezen.

Helpers en andere kinderen

Helpers zijn kinderen die voor het gepeste kind opkomen, ze nemen een beschermende rol aan. Als helper kan het kind de pester aanspreken op het ongewenste gedrag, maar het kan ook voor de gepeste naar een begeleider gaan om te benoemen wat er speelt.

De meeste kinderen houden zich afzijdig als er wordt gepest. Ze voelen zich wel vaak schuldig over het feit dat ze niet in de bres springen voor het slachtoffer of hulp inschakelen.

Binnen de Buitenkans werken we vanuit de uitgangspunten en kernwaarden aan het bespreekbaar maken van (ongewenst) gedrag. De focus ligt dus eigenlijk op het weerbaar maken van kinderen. We willen kinderen meegeven dat ze assertief mogen zijn, om zo voor zichzelf en anderen op te komen of hulp in te schakelen. We begeleiden de kinderen naar het zelfstandig kunnen functioneren in de maatschappij.

Signalen voor een peestsituatie

Pesten op school is te herkennen aan een veelheid van signalen.

- Een bijnaam, een kind (bijna) nooit bij de eigen naam noemen;
- Zogenaamde leuke opmerkingen maken over een kind of het kind regelmatig ergens de schuld van geven of beledigen;
- Mikpunt van "grapjes". Pen weggooien, etui overgooien, stoel wegzetten etc.
- Briefjes doorgeven;
- Opmerkingen maken over kleding;
- Isoleren, negeren of buitensluiten;
- Na schooltijd opwachten, schoppen of slaan;
- Op weg naar huis achterrijden;
- Naar het huis van de gepeste gaan;
- Bezittingen afpakken;
- Schelden of schreeuwen;
- Pesten via social media;
- De gepeste is vaak betrokken bij samenscholingen of opstootjes in de groep of buiten;
- De begeleider voelt intuïtief aan dat er "iets" niet klopt in de klas en kan er maar niet de vinger achter krijgen wat het is;
- Etc.

Signalen van een gepest kind kunnen zijn:

- Lijkt vaak geen vrienden te hebben;
- Wordt vaak als laatste gekozen;
- Weerstand om naar school te gaan;
- Probeert vaak dichtbij de begeleider te blijven;
- Vertoont gedrag dat op klikken kan lijken;
- Ziet er bang, neerslachtig, treurig, angstig, onzeker, ongelukkig, depressief, gestrest uit;
- Gedraagt zich schichtig, schrikt snel, durft iemand niet aan te kijken etc.
- Psychosomatische klachten (hoofdpijn, buikpijn);
- De schoolresultaten verminderen;
- Vertoont volgzzaam gedrag (en wordt daar vervolgens mee gepest);
- Proberen af te kopen met geld of snoep;
- Regelmatig kapotte of verdwenen spullen.
- Vertoont bang gedrag of agressief gedrag;
- Verbergend gedrag;
- Isoleert zich van de anderen, soms met één vriend(in);
- Etc.

Het is belangrijk om als ouder en begeleider signalen te onderkennen die door een gepest kind worden afgegeven omdat kinderen niet altijd (meestal niet) vertellen dat ze worden gepest. Redenen hiervoor voor het kind kunnen zijn:

- Het is een geleidelijk proces van plagen naar pesten;
- Teleurstelling en schaamtegevoelens om ouders erover te vertellen;
- Angst voor een beschuldiging ("Waarom zeg je niets terug?");
- De problemen worden groter als erover gesproken wordt: "Klikspaan!";
- Niet mogen vertellen van de pester (bedreiging);
- Etc.

De werkwijze die wij hanteren wanneer er pestsignalen zijn (stappenplan)

Zowel kinderen, ouders als begeleiders kunnen een melding doen van pestsignalen. Alle meldingen van pestgedrag dienen serieus te worden genomen en te worden geverifieerd.

Bij onenigheden of conflicten tussen de kinderen zetten we conflictbemiddeling in. Wanneer conflicten herhaaldelijk plaatsvinden met dezelfde betrokkenen of wanneer er signalen van pesten zijn, maken we gebruik van onderstaande stappen. Het kan nodig zijn snel te handelen en een aantal stappen binnen een dag te doorlopen.

Afwijken van het stappenplan kan, indien dit noodzakelijk is om de pestproblematiek beter of sneller aan te pakken. We streven er uiteraard naar om wijzigingen in onderling overleg te doen.

Alle acties en afspraken zijn gericht op het onmiddellijk stoppen van pesten en het veranderen van gedrag bij de betrokkenen.

Stap 1 Pestsignalen

Wanneer conflicten herhaaldelijk plaatsvinden met dezelfde betrokkenen, of wanneer er signalen van pesten zijn:

1. Individueel gesprek begeleider met kind(eren) over vermoedens
2. Mondeling overdracht ouders over opvallend gedrag
3. Signalen aangeven bij naaste collega's van betreffende groep
4. Wanneer blijkt dat signalen worden h(erkent) door de betrokkenen wordt er aandacht besteed in de groep, tijdens het kringgesprek wordt ingegaan op de uitgangspunten en kernwaarden van de Buitenkans gekoppeld aan vriendschap, interactie en grensoverschrijdend gedrag. 'Wat is grensoverschrijdend gedrag?' 'Wat zijn grenzen?' 'Hoe spreken we elkaar aan op ongewenst gedrag?' 'Hoe voorkomen we samen ongewenst gedrag?'
5. Documenteren in Spectrovita (je blijft dit proces volgen in Spectrovita) *aanvinken als belangrijk*.
6. Het gehele team wordt op de hoogte gebracht van het mogelijke pestgedrag.

Stap 1 en 2 zijn altijd aan elkaar gekoppeld, wanneer er vermoedens of signalen zijn, zal er daarna extra geobserveerd worden door alle begeleiders.

Stap 2 Onderzoeken

1. Begeleider(s) gaan de volgende punten extra onderzoeken:
 - Rollen binnen de groep
 - Groepsdynamiek
 - Interacties tussen kinderen
 - Signalen van pesten
2. Bespreken observaties met begeleiders van de betreffende groep.
 - Dit kan zijn tijdens het groepsoverleg van de betreffende groep, maar er kan ook gekozen worden met de begeleiders van die dag kort af te stemmen en stap drie direct of de volgende dag in te zetten.

Als het probleem hiermee is opgelost volgens de betrokken kinderen en de begeleider(s) zijn we klaar. We lichten de betrokkenen in, evalueren over een maand.

Zo niet, gaan we verder met de volgende stap.

Stap 3 Individuele gesprekken

1. Wanneer blijkt dat er signalen zijn geconstateerd, gaat één van de begeleiders met de betrokken kinderen individuele gesprekken voeren.
 - Het is belangrijk dat de begeleider het gesprek ingaat zonder vooroordelen.
 - Het doel van het gesprek is het kind aan te spreken op wat je ziet en meer informatie te krijgen over de situatie.
 - Let ook op de non-verbale signalen van het kind.
 - Eventueel kan worden gevraagd naar behoeften en eventuele vervolgstappen.
 - o In de groep bespreken.
 - o Vertrouwenspersoon binnen de school.
 - o Alleen bespreken met de pester/gepeste (eventueel met begeleider erbij).
 - o Weerbaarheidstraining of sociale vaardigheidstraining
 - o Gezamenlijk gesprek met alle betrokkenen.
 - o Wat wil het kind dat de begeleider(s) doen?
 - o Wat wil het kind dat ouder(s) doen?
 - o Etc.
 - Voor ondersteuning of tips kan je altijd terecht bij de anti-pestcoördinator.
2. Wanneer blijkt dat signalen worden h(erkent) door de betrokkenen wordt er aandacht besteed in de groep, tijdens het kringgesprek wordt ingegaan op de uitgangspunten en kernwaarden van de Buitenkans gekoppeld aan vriendschap, interactie en grensoverschrijdend gedrag. 'Wat is grensoverschrijdend gedrag?' 'Wat zijn grenzen?' 'Hoe spreken we elkaar aan op ongewenst gedrag?' 'Hoe voorkomen we samen ongewenst gedrag?'.
3. Mondeling terugkoppeling aan ouder(s).
4. Documenteren in Spectrovita (je blijft dit proces volgen in Spectrovita) *aanvinken als belangrijk*.
5. Het gehele team wordt op de hoogte gebracht van de ontwikkelingen.
6. Begeleider(s) blijven extra observeren.

Als het probleem hiermee is opgelost volgens de betrokken kinderen en de begeleider(s) zijn we klaar. We lichten de betrokkenen in, evalueren over een maand. Zo niet, gaan we verder met de volgende stap.

Stap 4 Vervolgstappen

1. Afhankelijk van de in stap 3 benoemde behoeften of vervolgstappen, wordt in deze stap een interventie gekozen. De begeleider(s) schatten in welke interventie voor de betreffende kinderen veiligheid biedt en helpend is in de situatie.
 - Onderbouwen van deze keuze gebeurt aan de hand van:
 - o In overleg met de kinderen (aansluiten bij behoeften en vervolgstappen vanuit stap 3)
 - o Observaties
 - o Kennen van het kind
 - o Eventueel in overleg met ouder(s)
2. Interventie uitvoeren en binnen één week evaluatie met de begeleider(s) en betrokkenen (zie stap 5).
3. Opnieuw kringgesprek in de groep over de uitgangspunten en kernwaarden van de Buitenkans gekoppeld aan vriendschap, interactie en grensoverschrijdend gedrag.
 - Niet de situatie of betrokkenen bespreken, maar gericht op hoe kinderen anderen kunnen helpen bij ongewenst gedrag, de wijze waarop de betrokken partijen kunt helpen om het grensoverschrijdende gedrag te voorkomen en hoe andere kinderen een voorbeeld kunnen zijn (*richten op de helpers en andere kinderen*).
4. Documenteren in Spectrovita (je blijft dit proces volgen in Spectrovita) *aanvinken als belangrijk*.
5. Het gehele team wordt op de hoogte gebracht van de ontwikkelingen.
6. Begeleider(s) blijven extra observeren.

Stap 4 en 5 zijn altijd aan elkaar gekoppeld, na uitvoering interventie altijd binnen een week evalueren.

Stap 5 Evaluatiegesprek na één week

1. Een week na de start van de interventie wordt geëvalueerd. De vorm van de evaluatie hangt af van de interventie. Wanneer na de evaluatie blijkt dat de gekozen vorm niet passend was, wordt deze stap herhaald met een andere vorm.
 - Individueel gesprek
 - Gezamenlijk gesprek
 - Groepsgesprek
 - Evaluatie van de weerbaarheidstraining of sociale vaardigheidstraining
 - Gesprek met of zonder ouders erbij
2. Uitvoering van de evaluatie
 - Hoe is de interventie verlopen?
 - Is door de betrokkenen aan de afspraken gehouden?
 - o Ja: opnieuw evalueren over twee weken (wanneer het goed blijft gaan, afbouwen van de frequentie van de gesprekken). Wanneer er opnieuw signalen zijn bij dezelfde betrokkenen, schat de begeleider in bij welke van de hierboven genoemde stappen in te stappen.
 - o Nee: analyse, waarom is het misgegaan.
 - Aan de hand van de uitkomst van deze analyse kiest de begeleider een interventie. Bijvoorbeeld:
 - Afspraken/interventies herhalen, evaluatie na één week.
 - Nieuwe interventie kiezen (stap 4 herhalen).
 - Gezamenlijk gesprek met alle betrokkenen.
 - Gesprek met ouders erbij.
 - Groepsouderavond over pesten/de pestsignalen (met name wanneer sprake is van grote zwijgende groep (geen helpers).
 - Met anti-pest coördinator KTP/IEP opstellen (voor één of meerdere betrokkenen).
 - Bij aanhoudend pestgedrag kan deskundige hulp ingeschakeld worden als schoolbegeleidingsdienst, schoolarts van de GGD of schoolmaatschappelijk werk.
 - Wanneer twee keer achter elkaar niet aan de afspraken is gehouden of de interventie niet helpend is geweest, dan ga je naar stap 6.
3. Mondeling terugkoppeling aan ouder(s) wanneer deze niet bij de evaluatie aanwezig waren.
4. Documenteren in Spectrovita (je blijft dit proces volgen in Spectrovita) *aanvinken als belangrijk*.
5. Het gehele team wordt op de hoogte gebracht van de ontwikkelingen.
6. Begeleider(s) blijven extra observeren.

Stap 6 Time-out

1. Wanneer er herhaaldelijk niet aan de afspraken wordt gehouden en grensoverschrijdend gedrag blijft, kan door de schooldirecteur een time-out worden opgelegd. Begeleiders, ouders, pedagoog en directie worden hiervan op de hoogte gebracht. Het protocol 'time out, schorsen en verwijderen' treedt dan in werking.
2. Na een time-out vindt een gesprek plaats voor aanvang van de eerstvolgende dag dat het kind weer op school is,
 - Plan van aanpak, hoe nu verder? Duidelijke afspraken maken en verdere stappen benoemen (bij herhaaldelijk time-out is de vervolgstap schorsing).
3. Na de time-out vindt na een week opnieuw evaluatie plaats (stap 5).

Stap 7 Schorsing

1. Wanneer er herhaaldelijk niet aan de afspraken wordt gehouden en grensoverschrijdend gedrag blijft, kan door de schooldirecteur schorsing worden opgelegd. Begeleiders, ouders, pedagoog en directie worden hiervan op de hoogte gebracht. Het protocol 'time out, schorsen en verwijderen' treedt dan in werking.
2. Na de schorsing vindt een gesprek plaats voor aanvang van de eerstvolgende dag dat het kind weer op school is,
 - Plan van aanpak, hoe nu verder? Duidelijke afspraken maken en verdere stappen benoemen (bij herhaaldelijk schorsing is de vervolgstap verwijdering).
3. Na een schorsing vindt na een week opnieuw evaluatie plaats (stap 5).

Stap 8 Verwijdering

1. Na herhaaldelijke schorsing volgt verwijdering van school, verwijdering kan ook worden toegepast als onmiddellijke maatregel naar aanleiding van een ernstige aangelegenheid. Verwijdering van school gebeurt volgens de juridische procedures. Het protocol 'time out, schorsen en verwijderen' treedt in werking

Werken indien nodig samen met

Bij aanhoudend pestgedrag kan in afstemming met de anti-pest coördinator/ib'er deskundige hulp ingeschakeld worden van de schoolbegeleidingsdienst, schoolarts van de GGD of schoolmaatschappelijk werk.

In de sociale kaart van de school zijn de gegevens van deze partijen en andere partijen waar de school mee samenwerkt te vinden.

Klachtenregeling

De klachtenregeling is te vinden in de schoolgids.

Verslaglegging

In het stappenplan staat vermeld op welke momenten we documenteren in Spectrovita. Van alle gesprekken wordt in ieder geval een verslag vastgelegd. Pestmeldingen, acties, afspraken en resultaten worden vastgelegd door de begeleider in Spectrovita en doorgegeven aan de pedagoog.

Ouders hebben toegang tot deze informatie in Spectrovita, voor eventuele aanvullingen kan met de betreffende begeleider contact worden opgenomen.

Monitoren

Een school kan alleen beleid voeren als zij inzicht heeft in de feitelijke en ervaren veiligheidsbeleving en het welbevinden van kinderen. Monitoring heeft tot doel een actueel en representatief beeld te krijgen van de veiligheidsbeleving. Sinds augustus 2016 is het monitoren van de veiligheidsbeleving en het welbevinden van de kinderen door de overheid verplicht gesteld.

Op de Buitenkans monitoren we jaarlijks de veiligheidsbeleving van de kinderen van minimaal groep 7/8 met behulp van het instrument 'Vensters'. Vensters biedt een enquête voor het afnemen van leerling tevredenheid. De uitkomst wordt gepubliceerd op de website 'Scholen op de kaart'.

De monitoring bevat:

1. Vragen naar het vóórkomen van incidenten op school
2. Vragen over de veiligheidsbeleving van leerlingen
3. Vragen over het welbevinden van leerlingen

Vaststelling

Deze handreiking (anti-pestprotocol) Samen leven en leren binnen de Buitenkans is door het team, directie en MR vastgesteld op 21 december 2018. Streven is het elke 2 jaar te evalueren.